

בג"צ 1996/16 - פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1996/16

לפני:

כבוד השופט ס' ג'ובראן

כבוד השופט י' דנציגר

כבוד השופט א' שהם

העותר:

פלוני

נ ג ד

המשיבים:

1. בית הדין הרבני הגדול

2. בית הדין הרבני האזורי אשקלון

3. פלונית

בשם העותר:

עתירה לצו על תנאי

עו"ד גיל גרשון טבעון

עו"ד ד"ר רפי רכס

עו"ד אורי זמברג; עו"ד נתנאל מויאל

בשם המשיבים 1-2:

בשם המשיבה 3:

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

1. העותר והמשיבה 3 (להלן: המשיבה) נישאו בשנת 1986. חייהם המשותפים הסתיימו לאחר תקופה קצרה, ולהם בת אחת (כיום כבר בגירה), אשר מעולם לא הייתה בקשר עם העותר. בשנת 1988 הגיש העותר לבית הדין הרבני האזורי (להלן: בית הדין האזורי) תביעה לגירושין, אולם עד היום טרם ניתן גט. זאת, משום שנקבע, כי הגט יינתן רק לאחר תשלום הכתובה (שהועמדה על סך של 140,000 דולר ארה"ב), מה שלא נעשה עד כה. במהלך השנים חויב העותר במזונותיה של המשיבה (בהם הוא ממשיך להיות מחויב גם כיום) וכן במזונותיה של הבת, אשר כיום היא, כאמור, בגירה ולכן החיוב במזונותיה פסק. סכומי המזונות השתנו מעת לעת בהתאם להחלטותיו של בית המשפט לענייני משפחה.

2. העותר טוען, כי סכומי המזונות בהם נשא במשך השנים מסתכמים לסך של 755,800 ש"ח. לשיטתו, יש לקזז את סכומי המזונות ששילם מסכום הכתובה, ובעקבות זאת ניתן יהיה לתת גט ולהביא לסיום את הנישואין, לאחר

28 שנים שבהן בני הזוג פרודים.

3. העותר פנה לבית הדין האזורי בבקשה לקזז את כל סכומי המזונות ששילם מסכום הכתובה. בית הדין האזורי הורה לעותר להגיש בתוך 30 ימים אסמכתאות הלכתיות התומכות בטענתו, שאם לא כן, יחויב בהוצאות (החלטה מיום 6.7.2014). בחלוף שלושה חודשים, משלא הגיש העותר אסמכתאות התומכות בעמדתו, חייב אותו בית הדין האזורי בהוצאות משפט לטובת המשיבה בסך של 2,500 ש"ח.

העותר הגיש ערעור לבית הדין הרבני הגדול (להלן: בית הדין הגדול), ובערעורו שטח את טענותיו לגבי תביעתו לקיזוז כספי כתובה מכספי המזונות; זאת, על אף שהחלטתו של בית הדין הרבני האזורי עסקה רק בחיובו של העותר בהוצאות משפט. בית הדין הגדול קבע, ביום 7.10.2015, כי דין הערעור להידחות על הסף, שכן אין קשר בין כתב הערעור, העוסק בתביעת הגירושין, לבין החלטתו של בית הדין האזורי, העוסקת בחיוב העותר בהוצאות משפט. בנסיבות אלה, הורה בית הדין הגדול שהתיק ייסגר. העותר לא אמר נואש והגיש לבית הדין הגדול מקורות הלכתיים לאי חיובו במזונות ולאי תשלום הכתובה. בתגובה לכך יצאה מלפני בית הדין הרבני הגדול החלטה, מיום 2.2.2016, לפיה הערעור נדחה והתיק נסגר. עוד נכתב בה, כי נימוקיו של העותר ברובם סותרים את פסק הדין של בית הדין הגדול, ולכן על מנת שבית הדין ידון בבקשתו, על העותר לפעול כדלקמן: לשלם למשיבה סך של 3,000 ש"ח בגין הוצאות משפט ועוגמת נפש; להגיש תביעה עם הנימוקים ההלכתיים התומכים בטענתו לפיה סכום המזונות ששילם צריך שיקוזז מסכום הכתובה, והכל מבלי שייכתב נימוק שסותר פסק דין וקביעה של בית הדין הגדול שניתנה בערעוריו בעבר. כן נקבע, כי "במידה ויכתב נימוק שסותר הערעור ידחה על הסף. והמערער יחויב בהוצאות"; להפקיד סך של 10,000 ש"ח שיינתנו למשיבה על מנת להגיש כתב הגנה; וסכום נוסף של 40,000 ש"ח יופקד כערובה להבטחת הוצאותיה של המשיבה וכן הוצאות לטובת המדינה, במידה והערעור יידחה. העותר אכן הגיש נימוקים הלכתיים התומכים לשיטתו בטענותיו, אולם החלטה נוספת של בית הדין הגדול, מיום 20.2.2016, קבעה כדלקמן:

"בעיון בבקשה שהגיש המערער יש הרבה טענות שהם סותרות את פסה"ד של ביה"ד הגדול, וגם סותרות פסקי דין של ביה"ד האזורי שנתנו בעבר ולא בוטלו בערעור. בנוסף לכך המערער לא פעל כפי שביה"ד הגדול הורה לו בהחלטה הנזכרת לעיל. לכן ביה"ד מורה: א. לסגור את התיק. ב. ביה"ד מתרה במערער שבמידה ויגיש בקשה נוספת או יפתח תיק נוסף ולא יקיים את כל האמור בהחלטה שניתנה כ"ג שבט תשע"ו 2.2.16 ביה"ד יחייב אותו בהוצאות 5000 ₪".

4. בעקבות זאת פנה העותר בעתירה שלפנינו, שבמסגרתה הוא שוטח את טענותיו מדוע יש לבטל כליל את החיוב

בתשלום הכתובה ולחלופין לקזז את תשלום המזונות ששילם מדמי הכתובה של המשיבה. לדבריו, מדובר בסעד מן הצדק; בהיותו מובטל אין בידו לשלם את סכום הכתובה, והוא מוחזק, לדבריו, בן ערובה של המשיבה, המשתמשת בו לסחיטת כספים.

5. היועץ המשפטי לשיפוט הרבני השיב לעתירה. לשיטתו, דינה להידחות על הסף בהיותה עתירה "ערעורית" במהותה וכן מכיוון שבית הדין הרבני הגדול פעל בהתאם לסמכותו ואף לפני משורת הדין. לפי הנטען, כל מטרתה של העתירה היא לערער ולעקר הן את פסיקת בית הדין הרבני בעניין חיוב הכתובה והן את פסיקת בית המשפט לענייני משפחה בעניין המזונות ובנסיבות אלה אין הצדקה להתערבותו של בית משפט זה.

6. המשיבה אף היא טוענת כי דינה של העתירה להידחות על הסף בהיותה עתירה שנועדה לערער על פסיקותיו של בית הדין הרבני, המבוססות על דין תורה, וללא שיש עילה להתערבותו של בית משפט זה. עוד טוענת המשיבה, כי העותר פנה לבית משפט זה בחוסר ניקיון כפיים שכן הסתיר את קיומם של הליכים תלויים ועומדים מטעמו בבית המשפט לענייני משפחה שעניינם תביעה לביטול החיוב במזונות וכן תביעה להחזר כספי מזונות העבר. לדבריה, לא זו בלבד שהעותר לא הביא את כל העובדות בפני בית המשפט, אלא שאף קיים לו סעד חלופי במסגרת התביעות האמורות שהגיש.

7. העותר הגיש "בקשת רשות למתן תגובה" מטעמו, שבמסגרתה אף פירט את תגובתו לגופם של דברים, וזאת מבלי שקיימת לו זכות שבדין לכך וללא מתן רשות. מטעם זה לא אתיחס לטענותיו, וממילא אין בהן כדי לשנות מהחלטתי.

8. כידוע, ענייני נישואין וגירושין נשלטים על ידי הדין האישי-הדתי, לפי סימן 151(1) לדבר המלך במועצתו, 1922 וסעיף 1 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953. זאת, לרבות הזכויות והחובות הממוניות הנובעות ממעמד הנישואין, לרבות תביעת הכתובה [בג"ץ 9858/07 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול (30.3.2008)]. בית הדין הגדול פסק כי הגט בין הצדדים יינתן רק עם תשלום הכתובה. העותר ביקש לשנות מהחלטה זו, ובית הדין האזורי הורה לו לפרט את נימוקיו לכך, אולם הוא לא עשה כן. בית הדין הרבני הגדול נתן לו הזדמנות נוספת לעשות כן, לפני משורת הדין, ובתנאי שלא יעלה נימוקים שכבר נדחו בעניינו על ידי בית הדין הגדול. העותר לא קיים אחר החלטותיהם של בתי הדין.

עתירה זו מהווה למעשה ערעור - לא רק על ההחלטות האחרונות של בית הדין הגדול - אלא על ההחלטה המקורית לחייב את העותר בכתובה כתנאי למתן הגט. כלל ידוע הוא, שבית משפט זה אינו יושב כערכאת ערעור

על החלטות בית הדין הרבני, לא כל שכן באלה העוסקות בלב לבה של סמכות בית הדין. לפי סעיף 15 לחוק יסוד: השפיטה, התערבותו של בית משפט זה בהחלטותיו של בית הדין הרבני שמורה למקרים נדירים וחריגים שבהם מתעוררת שאלה של חריגה מסמכות, פגיעה בעקרונות הצדק הטבעי, סטייה מהוראות החוק הנוגעות לבית הדין או בעניינים שבהם נדרש סעד מן הצדק ושאינם בסמכותו של בית משפט או בית דין אחר [בג"ץ 8872/06 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול, פסקה ד' (20.12.2006); בג"ץ 7249/11 פלוני נ' בית הדין הרבני האזורי בתל אביב, פסקה 5 (14.12.2011)]. המקרה שלפנינו אינו בא בגדר מקרים חריגים אלו. בית הדין הרבני פעל בעניינים המצויים באופן מובהק בסמכותו (ואף אין טענה אחרת). ככל שהיו בפיו של העותר טענות טובות לשנות מהחלטותיו הקודמות של בית הדין בסוגיית הקיזוז של דמי המזונות מתשלום הכתובה, היה עליו לפעול בהתאם להחלטותיו של בית הדין - תחילה בית הדין האזורי ולאחר מכן בית הדין הגדול - ולהגיש את האסמכתאות ההלכתיות שיש בהן כדי להצדיק את שינוי ההחלטה. משלא עשה כן העותר, אין הוא יכול לצפות שבית משפט זה יושיט לו סעד מן הצדק.

העתירה נדחית אפוא על הסף. העותר יישא בהוצאות משפט לטובת המשיבה בסך של 5,000 ש"ח.

ניתן היום, ט"ו בסיון התשע"ו (21.6.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט